

talistinės visuomenės reiškinius bei galimybes iš tikrųjų yra sunkiai suderinamas su tuo metafiziniu humanistiniu patosu, kurį savo filosofiniais ir grožiniais kūriniiais taip aistringai propagavo Vydūnas, kalbėdamas apie mįslinguosius žmonijos išsivadavimo iš blogio kelius, apie karmos dėsnius, kosminės tikrovės evoliucijos ir involiucijos dėsningumus.

Filosofo pasirinktasis kelias — per asmenybės tobulėjimą į visos visuomenės gerovę ir žmonijos pažangą, amžinųjų gėrio, grožio ir teisingumo idealų realizaciją — buvo tik intelektualinis, pasakytume, netgi egzotiškas (turint galvoje to meto Lietuvos kultūrinės, socialinės ir politinės aplinkybes) bėgimas nuo realių, praktinių visuomenės revoliucinio pertvarkymo problemų. Todėl, kaip teisingai nurodoma disertacijoje, Vydūno pasirinktąjį socialinių ir filosofinių problemų sprendimo variantą galima prilyginti, K. Markso žodžiais tariant, tų dorų žmonių pastangoms, kurie sugeba blaviai svarstyti ir smerkti esamas socialines negeroves, tačiau nesugeba jų suvokti.

Diskusijose kalbėjo filos. m. dr. prof. K. Grigas, filos. m. dr. doc. A. Gaidys, filos. m. kand. doc. G. Vaitkūnas, ist. m. kand. doc. V. Žemaitis. Jie, kaip ir oficialieji oponentai, labai teigiamai vertino V. Bagdonavičiaus disertaciją.

J. Balčius

SANTUOKOS IR ŠEIMOS RYŠIO TYRIMAS

1987 m. vasario 17 d. Vilniaus V. Kap-suko universiteto Filosofijos mokslų laipsnių teikimo specializuotoje taryboje Vilniaus pedagoginio instituto Mokslinio komunizmo katedros asistentas Vytautas Dumbliauskas apgynė kandidato disertaciją „Santuokos ir šeimos tarpusavio ryšys“.

Susilpnėjęs santuokos instituto stabilumas ir nepilnos šeimos socialinio statuso pagrindimo poreikis suponuoja naujų teorinių santuokos ir šeimos ryšio tyrimų aktualumą. V. Dumbliauskas pasirinko ne faktologinį (demografinį), o loginį (sociologinį) problemos tyrimo aspektą, kurį oficialūs oponentas filosofijos mokslų daktaras S. Lap-tionokas įvertino kaip pozityvųjį disertacijos bruožą. Kita vertus, kaip pažymėjo kitas oficialusis oponentas filosofijos mokslų kandidatas V. Justickis, sociologijoje seniai pri-

brendo šeimos ir santuokos sąvokų fundamentinio tyrimo reikmė.

Disertaciją sudaro įvadas, 2 skyriai ir pabaiga. Pirmajame skyriuje autorius peržvelgia problemas analizėje tarybinėje sociologinėje literatūroje ir išskiria du galimus jos tyrimo aspektus. Tiriant santuoką kaip objektą, šeimos genezė arba tapatinama su santuokinio ryšio pradžia (A. Charčevas), arba su kūdikio gimimo momentu (E. Piotrovskis). Disertantas siūlo išskirti dvi šeimos tapimo pakopas: santuoka suponuoja — kaip galimybę — šeimą, kuri pilna tampanti tik gimus kūdikiui. Kadangi šeima gali ne tik egzistuoti be santuokos (nesantuokinė arba posantuokinė šeimos forma), bet ir tampa vis mažiau santuokiška, disertanto nuomone, santuokos šeimiskumas, kaip jos egzistavimo būdas, ne visada garantuoja šeimos santuokiškumą. Disertantas santuoką vertina kaip ypatingą šeimos elementą. Kartu jis išskiria nepilnos šeimos (mirus sutuoktiniui ir po skyrybų) ir nesantuokinės šeimos socialinio statuso klausimą ir siūlo nesantuokinę sąjungą, jeigu jos nariai laiko save sutuoktiniais, tik formaliai vadinoti nesantuokine.

Antrajame disertacijos skyriuje autorius šeimos ir santuokos tarpusavio sąsajas pagrindžia istoriškai, apžvelgdamas trijų šeimos tipų (porinės, monogaminės, egalitarinės) raidą. Dabartinėje šeimoje, pabrėžiama darbe, vis reikšmingesni tampa moraliniai-psichologiniai veiksniai. Susiduria vaikų poreikis gyventi su abiem tėvais ir sutuoktinių teisė mylėti ir būti mylimiems. Visuomenė negali ignoruoti suaugusiųjų žmonių laimės poreikio, kartu ji suinteresuota patvaria šeima, kaip tinkamiausia sąlyga vaikams auklėti. Disertantas siūlo vengti santuokystės ir tėvystės priešpriešos, ieškant laimės poreikio patenkinimo galimybės pirmoje santuokoje.

J. Patkauskaitė

DAR VIENAS DARBAS EPISTEMOLOGINIŲ TYRINĖJIMŲ BARE

1987 m. vasario 17 d. Vilniaus V. Kap-suko universitete Šiaulių pedagoginio instituto Klaipėdos ikimokyklinio auklėjimo fakulteto Visuomenės mokslų katedros vyr. dėstytojas Vytautas Valevičius apgynė filosofijos mokslų kandidato disertaciją „Mokslinio žinojimo empirinio pagrindimo problema (istorinis metodologinis aspektas)“. Di-